

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I 1 no 3c)*

This transcription of the *Canones Basilienses* from Basel Universitätsbibliothek N I 1 no 3c was made for the *Carolingian Canon Law* project and as such complies with the conventions stipulated by the project's guidelines (<http://cclrchukyedu/guidelines/guidelinerhtml>).

Chapter numbering for the *Canones Basilienses* has been added in [ ] and follows that established by Asbach in his *Das Poenitentiale Remense und der sogen Excarpsus Cummeani: Überlieferung Quellen und Entwicklung zweier kontinentaler Bußbücher aus der 1 Hälfte des 8 Jahrhunderts* (Regensburg 1975).

All corrections have been made by the main scribe.

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

[f. 1r] In ordinatione presbiteri siue diaconi oportet episcopis misas agere similiter greci faciunt quando abbatem elegunt uel abbatissimam.

II. In monachi uero electione tres orationes dicat abbas super monachum. et UI. diebus uelatum debet caput habere coculo suo et septimo die abbas tollere uelamen sicut in baptismo presbiter UII<sup>o</sup> die uelamen infantum aufert. Ita abbas debet monacho quia secundum baptismum est iuxta iudicium patrum et omnia peccata demittuntur sicut in baptismo abbas autem qui presbiter est potest abbatissimam consecrare cum misę cælebratione. [f. 1v]

III. In abbatis ordinatione episcopus debet misam agere papa tamen benedicet eum cum collectione inclinato capite. II. uel tribus fratribus et dat ei baculum et pedules.

III. Sanctimoniales et basilicę sanctorum ab episcopis cum misa semper debent consecrari greci similiter uiduam et uirginem et utramque elegunt abbatissimam romani nolunt uiduam.

U. Nullum perfectum credimus in baptismo sine confirmatione episcopi nec tamen desperamus.

UI. In necena sinodo crisma fuit compositum;

UII. Abbas potest cum humilitate cum promision {promisione corr.} episcopi locum suum delinquere tamen fratres elegunt sibi abbatem de ipsis si habent. sin autem de extraneis.

UIII. Nec episcopus debet uiolenter retinere abbatem in loco suo esse.

UIII. Congregatio debet elegere sibi abbatem post mortem prioris uel eo uiuente si ipse discesserit uel peccauerit ipse non potest ordinare aliquem de suis propinquis sine uoluntate fratrum.

X. Sacrificium non est accipiendum de manu sacerdotis qui orationes uel lectiones secundum ritum non potest implere.

XI. Cum grecis diacones non frangunt panem sanctum nec [f. 2r] collectionem dicunt uel dominus uobiscum nec completa.

XII. Qui bis baptizati sunt ignorantes non indigent pro eo penitentiam sed secundum non possunt ordinari nisi pro magna necessitate.

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

XIII. Qui autem non ignorari baptizati sunt iterum quasi christum iterato crucifixerunt penitentim. {sic} UII. annis IIII. et UI feria. et tribus XL. si pro uitio aliquo. si autem pro munditia. si licitum putauerint tribus annis.

XIIII. Greci et romani die dominico nauigant et e {sic} equitant panem non faciunt nec in curru ambulant nisi ad ecclesiam tantum nec balneant se greci nec scribunt publicę seorsum tamen pro necessitate in domo scribunt.

XV. Operantes uero die dominico greci prima uice arguunt secunda tollunt aliquid. tertia uice tertiam partem de rebus et uapulant uel UII. diebus peniteant.

XVI Greci et romani seruis suis dant uestimenta et laborant sine dominico die.

XVII. Grecorum monachi seruos non habent romani habent

XVIII. Ligna ecclesię non debent in aliud opus nisi ad ecclesiam uel igni conburantur uel ad profectum in monas[f. 2v]terio fratrum. in laica opera non debent procedere.

XIX. Eclesiam {sic} licet ponere in alium locum si necesse sit et non debet iterum sanctificari sed per presbiterum aqua tamen aspargitur.

XX. Greci morticinium carnem non dant porcis suis.

XXI. Pelles autem morticiniorum ad calciamenta liceant lana et cornua liceant nisi in sanctum aliquod

XXII. Porci tamen si casu comedent carnem morticinam aut sanguinem hominis non abicienda credimus.

XXIII. Animalia quę a lubis {lupis *corr.*} uel canibus consummantur non sunt comedenda porcis sed feris. et canibus relinquenda nec ceruus nec caprus si mortui inuenti sunt

XXIIII. PISCES AUTEM LICENT QUIA alterius naturę sunt aues et animalia cetera si in retibus strangulantur etsi non strangulantur non sunt comedenda. nec si ancipiter consummauerit si mortua inueniuntur. quia capitula quattuor actuum apostolorum ita preciperunt. Id est abstinere a fornicatione a suffocato sanguine et ab idolatria. {cf. Act 15:29} equum non prohibent

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

consuetudo tamen est non comedere. leporem licet comedere et bonus est pro sinteria. et fel eius miscendo cum pipero pro dolore iecoris. [f. 3r]

XXU. De peste mortalitatis greci et romani dicunt. ipsos infirmos uisitare debere sicut et ceteros infirmos ut a domino preceptum est. {cf. Mt 25:36/25:43}

XXUI. Greci omni die dominico communicant clerici et laici. et qui tribus dominicis diebus non communicauerint excommunicantur<sup>1</sup> sicut canones habent.

XXUII. Romani omni dominico communicant qui uolunt qui autem uoluerint non excommunicantur.

XXUIII. Greci et romani tribus diebus abstinent se a mulieribus sicut in lege scriptum est {cf. 1 Sm 21:5–6} ante panes praepositionis.

XXUIIIII. Penitentes secundum canones non debent communicare ante consummationem penitentiae nos autem {pro *add. s.l.*} misericordia post annum uel UI. menses licentiam damus.

XXX. Una penitentia est uiduae et puellae maiorem meruit quae uirum habet si fornicationis crimen comiserit.

XXXI. Si quis dimiserit gentilis uxorem gentilem post baptismum in potestate eius erit habere eam uel non habere. simili modo si unus eorum baptizatus est. alter gentilis sicut apostolus dicit. infidelis si discedat relq. {1 Cor 7:15} [f. 3v]

XXXII. In tertia propinquitate carnis secundum grecos licet nubere sicut in lege scriptum est. {cf. Lv 18:10, 18:12–14} In quinta secundum romanos tamen non soluunt. In tertia postquam fuerit factum. In tertia tamen propinquitate non licet uxorem alterius accipere post obitum eius. legitimum coniugium non licet separare sine consensu amborum. Post hec alter alteri licentiam dare accedere ad seruitium dei in monasterium et sibi nubere. si in primo conubio secundum grecos canonicum non. est. sin autem in secundo non licet et in tertio uiuente uiro uel uxore;

XXXIII. Dagamus penitens uno anno. IIII feria et sexta et III. XLmis. absteineat se a carnibus non demittat uxorem

<sup>1</sup> The MS reads *excommunicant'*, as if *excommunicantus*.

<sup>2</sup> The manuscript is incomplete, and the text breaks off abruptly at this point.

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

XXXVIII. Trigamus uel supra id est in. IIII. uel. U. uel plus UII. annis. IIII. et UI feria et in tribus XLmis abstineat a carnibus non separantur tamen bassilius iudicauit. In canone autem IIII. annis. in primo coniugio presbiter debet misam agere et benedicere ambos et abstineant se postea ab ecclesia XXX diebus et uacent orationibus et commonicant postea cum oblationibus.

XXXU. Cuius uxorem hostis abstulerit et non potest repeteream {sic} licet ei aliam accipere melius est quam [f. 4r] fornicare si postea redierit uxor non debet recipere eam si aliam habet sed ipsa accipiet alium uirum si unum ante habuit.

XXXUI. SIMILITER SERUI TRANSMARINI UOTA stulta frangenda sunt et inportabilia.

XXXUII. Mulieri non licet uotum uouere sine licentia uiri sui si uouerit nihil est.

XXXUIII. Si quis maritus uel si qua mulier uotum habens uirginitatis adiungitur uxori. postea non demittit uxorem peniteat annis. IIII.

XXXUIIIII. Cuius uxor fornicata fuerit. licet eam dimittere et aliam ducere.

XL. Mulieri non licet uirum dimittere fornicantem et alium accipere nisi forte pro monasterio basilius iudicauit.

XLI. Pro defuncto monacho misa agatur die sepulture eius et tertia die postea quantum uoluerit abbas. pro laico bono tertia die uel UII post ieunium. pro penitentie XXX uel UII. et propinquos eius. ieunare UII. diebus et oblationem offerre oportet sicut in iesu filio sirac legitur. et pro saul filii israhel ieunauerunt {cf. 2 Sm 1:12} postea quantum uoluerit praesbiter. [f. 4v]

XLII. Secundum grecos presbitero uirginem sancta uelamine consecrare et reconciliare penitentem et facere oleum exorcizatum et infirmis si necesse sit crisma secundum romanos autem non nisi episcopis solis.

XLIII. Mulieres menstruo tempore non intrent ecclesiam nec commonicent nec nec {sic} sanctimoniales nec laice si presumant. III. ebdomadibus peniteant. similiter penitiant {sic} quæ intrant ecclesiam ante mundum sanguinem post partum id est XL diebus qui nubserit his temporibus XX dies peniteat. qui nupserit dominico die petat a deo indulgentiam et uno die uel U. uel III. diebus peniteat.

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

XLVIII. Non licet homini a seruo suo auferre peccuniam siue uoluntate eius quam ille labore suo adquisiuit.

XLIX. Qui occiderit hominem XL diebus abstineat se ab ecclesia.

XLX. Catechumini cum baptizatis edere non debent neque osculari eos quanto minus cum gentilibus.

XLXI. Baptizati a presbitero non baptizato iterum baptizarentur.

XLXII. Oratio potest sub uelamine. esse. cum necessitas cogit.

XLXIII. Mulieres possunt sub nigro uelamine sacrificium accipere.

L. Presbitero non licet peccatum episcopi prodere quia super eum est.

LI. Demonium sustenenti licet petras uel olera habere sine incontatione. *{sic}* [f. 5r]

LII. Infans pro fante potest dari ad monasterium deo quamuis alium uouisset sed tamen melius uotum implere similiter peccora cetera si necesse est.

LIII. Rex si alterius regis terram habet potest dare pro anima sua.

LIIII. Lauacrum capitis potest. esse. dominico et in lexia lauare pedes licet

LU. Episcopus in campo confirmare licet si necesse. est. similiter presbitero misas agere si diaconus uel presbiteri uel ipse calicem et oblationem tenuerit manibus

LUI. Presbiter decimas dare non cogitur.

LUII. Gradus facere altari non debemus.

LUIII. Reliquie sanctorum ueneranda sunt si potest fieri candelabi *{sic}* ardat *{ardeat corr.}* per singulas noctes. si autem paupertas loci non sinet et non nocet eis.

LUIIIII. Incensum domino incenditur in natale sanctorum pro reuerentia diei quia ipsi sicut lilia dederunt odorem suauitatis et asperserunt ecclesiam dei sicut incensu aspargitur ecclesia dei.

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

primitus circa altare adoletur.

LX. Aqua benedicta domus fidelium quoties uoluerint aspargentur.

LXI. Si qua mulier diuinationes uel incantationes diabolicas fecerit uno anno uel XL. uel tribus XLmis peniteat. iuxta qualitatem culpe.

LXII. Mulieres quæ abhortium faciunt eodem modo [f. 5v] II. annis antequam animam habent et postea id est XL diebus post conceptionem seminis ut homicidiæ in tertia XLmis.

LXIII. Sanguinem sine uoluntate de dentibus libere non est peccatum.

LXIII. Periures peniteant. III. annis sodomitę UII. moles {molles *corr.*} uno anno sicut mulier

LXU. Inuentio in uia accipienda est si inuenerit possessorem reddat ei.

LXUI. Laicus non debet in ecclesia lectionem recitare nec alleluia dicere sed psalmos tantum et responsoria sine alleluia.

LXVII. Mulieres possunt oblationes facere secundum grecos non secundum romam.

LXVIII. Duo fratres duas sorores in coniugio habere possunt et pater et filius matrem et filiam similiter possunt habere.

LXVIII. Ieiunia legitima sunt in ano tria sed populo XL. ante pascha ubi decimas soluimus et XL ante natale domini posticosten. {sic}

LXX. In illa die ante natale domini hora nona expleta misa in uigilia domini manducant romani. greci uero uespere celebrato et misa cenant.

LXXI. In ecclesia sanctorum in qua cadauera mortuorum sepeliuntur sanctificare altare non liceat si autem consecratum fuerit prius misas in eo celebrare licet.

LXXII. Quicumque in misarum sollempnitatibus responsoria uel lectiones decantat [f. 6r] cappam deponere non cogitur. sed euangelium legens super humerum ponit

LXXIII. Si quis pro ultione hominem occiderit peniteat sicut homicida. III. annis si tamen

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

conponere uult propinquis eius leuior erit penitentia id est dimedium spatium.

LXXIII. De pecunia quæ in aliena prouincia ab hoste alterum superante rapitur tertia pars ad ecclesiam tribuatur et XL diebus peniteat quia iusio regis erat. similiter qui occiderit homine publico bello peniteat.

LXXU. Reconciliatio penitentiae in cena domini tantum est ab episcopo difficile sit presbitero licentiam prebere potest necessitatis causa ut impleat.

LXXUI. Tributum ecclesiae sicut consuetudo prouinciæ. est. tantum ne pauperes in decimis uim patientur.

LXXUII. Animalia cogitu hominum pulluta occidentur carnes canibus proiciuntur sed coris utuntur ubi autem dubium sit non occiduntur.

LXXUIII. Porci qui sanguinem hominis gustanter tetigerint manducantur. sed qui cadauera mortuorum lacerantis manducant carnem eorum comedere non liceat usque dum macerantur.

LXXUIIIII. Si infans infirmus et paganus commendatus presbitero mortuus fuerit presbiter deponatur. si negle[f. 6v]gentia parentum erit uno anno ipsi peniteant.

LXXX. Si seruum et ancillam dominus amborum in matrimonio coniunxerit postea liberato seruo uel ancilla si non potest redemi qui in seruitio est ingenuus ingenuo coniugere. equaliter coniugiter uir in matrimonio eis qui sibi consanguinei sunt. et uxoris suæ consanguineis post mortem uxoris. similiter si discesserit a uiro suo dispiciens eum nolens reuertere et reconciliari uiro suo post quinque annos cum consensu episcopi aliam accipere licebit. si in captiuitatem per uim ducta est si redemi non potest post annum potest alteram suscipere mulierem.

LXXXI. Puella XIII annorum sui corporis potestatem habet.

LXXXII. In baptismo uel in crisma qui non est baptizatus uel crismatus non potest alium suscipere.

LXXXIII. Quecumque mulier adulterium perpetrauit in potestate uiri est si uellet reconciliari mulieri adulterate. si reconciliauerit in clero non perficit uindicta illius ad proprium uirum



Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

pertinet.

LXXXIII. In altari uno duas facere misas conceditur uno die et ille qui prius manducasse probatur ad osculum non permittitur.

LXXXU. Uir abstineat se ab uxore sua [f. 7r] XL diebus ante pascha et in prima ebdomada post pascha inde apostolus ait uacetis orationibus {1 Cor 7:5} post pentecosten septimana stando orandum est pro reuerentia diei et regenerationis.

LXXXUI. Puer usque ad quinta decimum annum sit in potestate patris sui. puerum monasterio ante XXU. annum non licet ordinare. Infantes monasterii XIII annos carnem manducant.

LXXXUII. Omne sacrificium sordidum uel uetustate perditum igni comburendum est.

LXXXUIII. Conuersionem suam deo soli si necesse est licebit agere.

LXXXUIIIII. De ecclesia ubi paganus sepultus est mundare et lactare melius est.

XC. Missas secularum mortuorum ter in anno tertia die et nona die et XXXma quia resurrexit dominus tertia die et nona spiritum emisit. {Mt 27:50} et moysi planxerunt filii israhel XXX diebus {cf. Dt 34:8}

XCI. Misa monachorum per singulas septimanas recitatis nominibus secundum romanos dies dominico nona mortuorum non recitantur in misa.

XCII. De eo quod liberi sunt monasteriales utrum infirmos suscipiant ut simul secum habitent. liber sunt quoque idem lauare pedes laicorum nisi in cena domini. [f. 7v]

XCIII. Monachus fornicationem faciens. UII. annos peniteat.

XCIII. De indulgentia malarum cogitionum si opere non implentur.

XCU. Liberi sunt monasteriales secularibus peniter tribuere.

XCUI. Non tardandum uota soluere deo quia mors non tardat.

XCUII. De gradu perdita penitentia mortua est anima uiuit.

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

XCUIII. Qui cum sorore fornicatur XIII. annos peniteat.

XCUIII. Sacerdos qui tangendo mulierem coinquinatus est XL dies peniteat.

C. Disponsatam uiro puellam non licet parentibus alio uiro tradere nisi illo omnino resistat monasterium tantum intrare licet

CI. Seruo dei nullatenus pugnare licet nisi multorum sit officio seruorum dei.

CII. De crisma panno modico licet iterum super alterum baptizatum mittere

CIII. Qui semen in os mittit UII. annis penitentiae.

CIIII. Diacono non licet penitentiam alicui dare sed episcopus aut presbiter

CU. Diacones possunt baptizare et cibum et potum benedicere non panem dare similiter monachi et omnes clerici.

CUI. Qui non commonicat non accedat ad panem non ad osculum in secula

CUII. Legitimum coniugium equaliter licet in die et in nocte sicut scriptum est tuus est dies et tua nox. {Ps (LXX) 73:16}

CUIII. Maritus non debet uxorem suam nudam uidere.

CUIIIII. Infirmus liceat omni hora cibum et potum sumere quandocumque desiderant [f. 8r]

CX. Episcopo non liceat tollere possessionem monasterii. quamuis peccauerit abbas sed mittat eum in aliud monasterium in potestatem alterius abbatis.

CXI. Non licet episcopo neque abbati terram. ecclesiae motare in aliam licet ambe in potestate eius sunt cum consensu ambarum faciat.

CXII. Si quis uult monasterium suum in alium locum ponere faciat cum consilio episcopi. et fratrum suorum et dimittat in priore loco presbiterum.

CXIII. Presbitero licet solo misam facere si necesse est et populum benedicere in parascue et

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel N I I no 3c)*

crucem sanctificare

CXIII. Qui acciperit sacrificium post cibum UII. diebus peniteat.

CXU. In iudicio episcopi. est. qui occiderit monachum uel clericum arma relinquat uel UII. annis peniteat.

CXUI. Qui occiderit episcopus aut presbiterum. regi dimittendus est ad iudicandum.

CXUII. Laicus alterum occidens in meditatione si non uult arma relinquat peniteat UII annis sine carne et uino tribus annis super iram si casu. I. anno

CXUIII. In caticomino et in baptismo et confirmatione unus potest esse. pater si necessitas cogit non. est. tamen consuetudo sed per singula singuli suscipiunt.

CXUIIIII. Puer XU annorum per seipsum potest seipsum monachum facere [f. 8v]

CXX. Puella uero XUI uel XUII. annorum quia ante in potestate sunt.

CXXI. Monachorum licet uotum uouere sine licentia ablati si noluerit dimittat si iuserit abbas

CXXII. Pecunia ecclesiastica furata siue rapta reddatur quadruplum. popularia dupliciter.

CXXIII. Episcopus non debet abbates cogere ad sinodum ire nisi aba rationalis causa fit.

CXXIIII. Abbas si habuerit monachum episcopatui dignum debet dare si necesse est.

CXXU. Episcopus dispensat apud grecos causas pauperum usque ab solidos. I. rex uero si plus est.

CXXUI. Romani reconciliant hominem in absidam greci uero nolunt

CXXUII. Dionisius ariopagita ait blasfemat deum ipse qui missas offert pro malo homine augustinus autem pro omnibus christianis offerendum. esse. dicit quia aut his pro quibus offertur aut offerentibus aut poenitentibus oblatio prodest.

CXXUIII. IDEM QUOQUE AUGUSTINUS AIT EST QUIDEM uiuendi modus tam bonus ut

Michael D Elliot November 2014 *Canones Basilienses (Basel NI I no 3c)*

non indigeat eucharistia sed tamen propter eos offerimus ut eorum meritis et orationibus adiuuari mereamur. est uero quidam {quidam *corr.*} aliorum uiuendi modus nec tam malus ut non mereatur sacrificium offerri pro eo nec tam bonus ut non indiguerit eucharistia pro quibus maxime sepiissimeque offert ecclesia ut eorum<sup>2</sup>

---

<sup>2</sup> The manuscript is incomplete, and the text breaks off abruptly at this point.